[Martin Komárek / filosofování / důvody / pravda / legitimita filosofie]

Nejvlastnější důvody, proč se filosof věnuje filosofování, jsou ovšem filosofické. Proto se také filosof ocitá v situaci značně obtížné, když chce nefilosofům vyložit nejen to, proč on sám filosofuje, ale zejména důvody, proč oni – ač nefilosofové – mají pro jeho filosofování mít porozumění, proč je mají v nějaké míře dokonce podporovat, proč se o filosofii mají zajímat a k čemu ji vlastně oni sami jako nefilosofové mohou životně potřebovat. To znamená, že se filosof v takové situaci dostává před úkol (a vlastně povinnost), vyslovit důvody a motivy pro vysoce kladné hodnocení filosofie a filosofování (jako úkolu), které on sám nepovažuje sice pro sebe za hlavní, ale které přesto v každém případě považuje za platné. Tuto myšlenku jsem vyslovil v rozhovoru s Martinem Komárkem, určeném pro 3.díl čtyřsvazkové publikace „GEN – 100 Čechů dneška“. Vlastní interview jsem dostal k autorizaci, ale to, co mu předchází, jsem neautorizoval, ačkoliv tam jsem také mnohokrát citován. Tak došlo k tomu, že mi byly do úst vloženy věty, které jsem přesně takto neřekl (nebo přinejmenším říci nechtěl – proto se také výroky obvykle dávají k autorizaci). Tak jsem prý např. řekl: „Musíme laikům vysvětlit, proč filosofujeme. Tyto důvody mohou být i jiné než ty skutečné.“ Nejspíš jsem řekl „ty pravé“, což je rozdíl, ale možná jsem to řekl vůbec jinak. Takto vysloveno to vypadá spíš na sofistiku než na filosofii. Je to ovšem v následujícím hned opraveno, totiž že „zároveň si však filosof nemůže a nesmí vymýšlet“, že jde jen o to, že „skutečné důvody pro filosofii jsou možná příliš obtížně sdělitelné“. „Důkaz však nemůže být falešný.“ Opět jsem asi nemluvil o „důkaze“, ale to už je jiná věc. Důvod pro filosofování není zajisté jediný, a tak filosof musí vybírat mezi mnoha důvody ten, který promluví k těm, jež právě chce oslovit. Vždycky to musí být důvod pravý, ale nemusí to být ten hlavní, ten nejvlastnější důvod. Ten nejvlastnější důvod resp. ty nejvlastnější, nejhlubší důvody jsou filosofické. To sice na první pohled může vypadat jako nějaké soukromé filosofické hájemství, jako autocentrismus či sebestřednost filosofů, ale bylo by to falešné zdání. Jestliže platí, že filosofie není moudrostí samou, nýbrž láskou k moudrosti, a tedy již podle Platóna není pravdou samou, nýbrž láskou k pravdě a touhou po ní, pak se musí i na samotné filosofii najít něco z toho, co charakterizuje samu pravdu, totiž že neexistuje (neplatí) žádné poslední, nejvyšší kritérium toho, co je pravda, žádná vyšší instance, která by mohla rozhodovat o tom, co je a co není pravda, ale je to jen sama pravda, která je nejvyšší a poslední normou jak sebe samé, tak i omylu nebo lži (jak to klasicky vyjádřil např. již Spinoza: veritas est idex sui et falsi). V témž smyslu nemůže filosofie nikdy založit svou oprávněnost, legitimitu na nějakém obecně pochopitelném argumentu, protože pak by přestala být disciplínou, otevřenou a vždy znovu se otvírající každému novému oslovení ze strany Pravdy, po které tak touží, kterou miluje a které se vždy znovu dává k dispozici v jejích službách resp. do jejích služeb.

(Písek, 980125-2.)